

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah
Velja za vse leto . . . \$6.00
Za pol leta . . . \$3.00
Za New York celo leto . . . \$7.00
Za inozemstvo celo leto . . . \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in
the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

NO. 260. — ŠTEV. 260.

NEW YORK, MONDAY, NOVEMBER 5, 1923. — PONDELJEK, 5. NOVEMBRA, 1923.

VOLUME XXXI. — LETNIK XXXI.

NEMIRI, ZMEDE IN ZMOTI V NEMCIJI

Brambni minister je razpustil državne delavske svete. — znanega komunističnega voditelja so aretirali. — Nemškim nacionalistom je zrasel greben. — Vest o ultimatu je bila pretirana. — Vojni klic bivšega nemškega vrhovnega poveljnika Ludendorffa.

Berlin, Nemčija, 4. novembra. — Znani komunistični voditelj Heinrich Brandler je bil včeraj aretiran.

Berlin, Nemčija, 3. novembra. — Brambni minister Gessler je zapovedal razpust vseh državnih delavskih odborov.

Iz precej zanesljivega vira se je izvedelo, da je bavarska vlada naročila kancelerju Stresemannu, naj osnuje v Nemčiji diktaturo. Diktatura naj bi bila taka kot je sedaj na Bavarskem.

Če se to ne bo v najkrajšem času zgodilo, bo poslala Bavarska svoje vojaštvo proti Berlinu.

Kanceler Stresemann se je danes posvetoval z voditelji meščanskih strank glede ustanovitve manjšinskega kabineta, ki bi dobil potrebno parlamentarno večino s pomočjo nemških nacionalistov.

Nemškim nacionalistom je silno zrasel greben. Nacionalistično glasilo "Deutsche Zeitung" je objavilo članek, v katerem so naslednja povelja: "Proč z Ebertom! Izženimo socialiste iz pruske državne vlade".

Berlin, Nemčija, 3. novembra. — (Poroča Karl von Wiegand. — Socialistični časopis "Vorwärts" je objavil danes popoldne senzacionalno poročilo, da je strmoglavil bavarski diktator von Kahr Knillingovo vlado ter poslal kancelerju Stresemannu ultimatum, naj takoj ustanovi državno vojaško diktaturo. Če bi tega takoj ne storil, bi začele bavarske čete prodirati proti Berlinu.

Nekaj časa je vladalo v Berlinu velikansko razburjenje. Brzjavno in telefonsko službo so morali zastran strahovitega navala prekiniti.

Par ur kasneje sta pa Kahr, kakorjuti ministri predsednik Knilling izjavila, da je to poročilo smešno.

Par ur pozneje je objavila berlinska vlada, da ji ni poslala Bavarska nobenega ultimata.

Pozneje je pojasnilo glasilo katoliške stranke "Germania", da je poslal tozadevni ultimatum fašistovski voditelj Adolf Hitler po nasvetu polkovnika Ehrhardta.

Ehrhardt je poveljeval mornariški brigadi, ki je vdr. la v Berlinu tekom Kappovega puča leta 1920.

Kmalu zatem je pa neki uradnik zunanega urada s častno besedo zatrdil, da ni berlinska vlada sprejela niti takega niti takega ultimata.

Berlin, Nemčija, 3. novembra. — General Ludendorff je izdal danes proglas nemškemu prebivalstvu. V proglasu pravi, da je treba Stresemannovo vlado strmoglaviti ter osnovati diktaturo.

Poziv je izšel istočasno v vseh nemških nacionalističnih listih. General pravi v proglasu: —

"Cilj in vzor nemškega nacionalističnega gibanja mora biti stara nemška armada, katero so ustvarili Hohenzollernei. To mora biti armada z močno pestjo in z nabrušenim mečem. Nemčija ne sme poznati drugega kot voditelja in podložnika. V nemški narod je treba znova vepiti duha, ki je živel v nemški armadi tekom svetovne vojne."

Ludendorff končuje svoj članek s pozivom na boj proti vsem notranjim in vsem zunanjim sovražnikom Nemčije.

Ludendorff je odločno proti komunistom, socializmom, zmernežem, separatistom in Judom. O Judih pravi, da so pijavke na telesu nemškega naroda.

London, Anglija, 3. novembra. — Mesto Koenigstein, kjer se nahaja precej močan oddelek francoske okupacijske armade, se je pridružilo porenski republiki.

Zadeva se je završila z vednostjo in pod patronanco Francozov.

NEVESTA Z DOLGIM IMENOM.

V soboto je napisal newyorški klerik Gannon najdaljše ime na poročno dovoljenje. Nvesta se nemreč piše Olga Papasemov-poulosos in njen srečni ženin je James Sakalores iz Chicagoa.

(Skoraj gotovo se je poročila vsled tega, ker ji je bilo ime pre-dolgo. Op. ur.)

KOLEDAR

za leto 1924

STANE SAMO 40c
Naročite ga takoj, da ne boste brez njega

"GLAS NARODA"
82 Cortlandt St., New York

VELIK NAPREDEK NOVE REPUBLIKE

Litvinsko glavno mesto Kaunas, boljše znano kot Kovno, je zelo napredovalo čez svetovne vojne. — Nova republika se nagiba proti Angliji.

Kovno, Litvinsko, 4. novembra. Zadnji obisk angleške parlamentarne delegacije na Litvinskem je bil pravec zmagoslavni pohod. Vseposvo so bili obiskovalci sprejeti z največjo gostoljubnostjo in nudilo se jim je kar največ prilik, da vidijo vsako fazo ekonomskega in socialnega življenja dežele.

Splošno se domneva, da so si vrtnili v Anglijo s prepričanjem, da je bodoča prosperiteta tega naroda zagotovljena, o čemur so se prepričali na lastne oči. Se več pa je vredno, da so dobili zadostne dokaze, da se nagiba dežela v ekonomskem, kulturnem in političnem življenju proti Angliji.

Le oni, ki vedo, kakšno je bilo Kovno pod rusko ali carsko administracijo, imajo pravico dati izraza svojemu mnenju glede dela, katero je izvršila litvinska republika, odkar je dejanski vzela v svoje roke administracijo dežele. Rekord je presenetljivo ugoden, posebno če upoštevamo ovire, s katerimi se je morala republika boriti.

Mesto Kovno se je izdatno izboljšalo in naravne prednosti mesta so postale bolj očitne. Mesto leži ob sotoču Njemena in Vilne in bregovi se dvigajo do višine 2000 čevljev. V starejših mestnih delih Kovna je več relikvij preteklosti, ki so velike zgodovinske vrednosti.

Sedanji župan je storil v zadnjem letu dosti za olepšanje mesta. Dal je nasaditi drevesa za senco in vrtove. V bližini vojnega muzeja je kenotaf, posvečen spominu mož, ki so padli v boju za litvinsko neodvisnost.

Najboljši hotel v Kovnu je Grand Hotel, katerega obratuje vlada in v katerem so bili nastanjeni člani angleške delegacije tekom njih bivanja na Litvinskem.

Litvinska je ustanovila državno vseučilišče ter državno opero. Na srečo ne manjka domačega materiala za razvoj narodne opere. Litvinska ima sijajen tenor v osebi Kipras Petrauskasa. Izšolal se je v Rusiji ter je bil poseben proteže slavnega Šaljapina. Petrauskas je posvetil sedaj vse svoje delo razvoju narodne litvinske opere in njegovi naporu obetajo tudi popoln uspeh.

ALI BO GRŠKA POSTALA REPUBLIKA?

London, Anglija, 4. novembra. Poveljniki armade in mornarice so izdali proklamacijo, v kateri zahtevajo odstranitev kraljevske družine, ki je bila baže odgovorna za zadnji upor. Nadalje naj se potom ljudskega glasovanja določi, če naj postane Grška republika. Do ljudskega glasovanja naj bo grški prestol nazaseden.

BARBUSSE OBOŽEN VELI-IZDAJE.

Paris, Francija, 4. novembra. — Zastran veleizdaje se bo moral zagovarjati znani francoski pisatelj Barbusse, kojega knjiga "Ogenj" je povzročila tekom svetovne vojne velikansko senzacijo.

Barbusse je na neki skupščini v Berlinu baže izjavil naslednje: —

Če bi bili moji tovariši v zavezniški okupacijski armadi pozvani, naj se bore proti svojim nemškim bratom, v kojih rokah je varnost proletarijata, jih pozivam, naj tega nikdar ne store. Predno bodo ubogali svoje predpostavljene, naj natančno presodijo in pre-

GENERAL LUDENDORFF — BAVARSKI DRŽAVLJAN.

Najslavnejši nemški general Ludendorff je pred kratkim dobil bavarsko državljanstvo. V vsej Nemčiji edinele Bavarci hrepene po povratku monarhije. Poleg njega je fotografiran Rok Lang, oče Antona Langa, ki igra v oberammergauskih pasijonskih igrah veliko vlogo Kristusa.

DOSTI PRISELJENCEV BODO DEPORTIRALI

Deset tisoč priseljencev skuša priti v Združene države, a nekako tri tisoč jih je izključen h. — Vs. priseljenci na "Leviathanu" bodo deportirani.

Več kot deset tisoč priseljencev je na ladjah v newyorškem pristanišču, in tri tisoč teh bodo najbrž deportirani, vključno 1367 na "Leviathanu", ki so dosepli v soboto iz Southamptona. Tako je izjavil priseljeniški komisar Curran.

Angleška kvota za uradno ali fiskalno leto je izrpana. Tako je telefoniral Curranu generalni komisar Husband v Washingtonu. To se tiče dva tisoč angleških podanikov, ki so sedaj v newyorškem pristanišču. Drugi, ki bodo najbrž deportirani, prihajajo iz Rusije, Afrike, Albanije, Egipta, Grške, Palestine, Portugalske, Turčije ter drugih dežel, kojih kvota je že izrpana.

Parobrodne družbe, ki so privedle preveliko število izseljencev, bodo morale plačati kazni ter prevesti izseljence nazaj domov. To jih bo stalo več kot en milijon dolarjev. — je rekel komisar Curran. — Če se hočejo izogniti tem stroškom, bodo morale dokazati, da niso prav nič krive in da niso ničesar zanemarile.

Komisar je strogo obodil parobrodne družbe in inozemske vlade, ker dovoljujejo izseljenec na potiti se proti Združenim državam. — Na drugi strani vode je vsakemu znanjo kaj zahteva ameriška postava, — je rekel.

Od 1600 priseljencev, katere so prevedli na Ellis Island z grškekega parnika "Byron", so jih morali zadržati osemst.

— To je brez primere, — je rekel komisar. — Bilo je 600 Rusov, 100 Grkov, 50 Rumuncev in nekako 50 Turkov.

Številni so prišli brez sredstev, da odpočujejo v kraj, kamor so končno namenjeni, drugi imajo zopet premalo denarja, da bi živeli z njim, dokler ne dobijo dela, in številni imajo boleznin in druge telesne hibe.

udarijo, kakšna bo njihova bodoča usoda.

Če me bodo zastran teh mojih besed preganjali, ko se bom vrnil v Francijo, bom ponosen na to.

Zaradi veleizdaje se bo moral zagovarjati tudi članar lista "Humanite", ki je objavil ta Barbussov proglas.

FILIPINEC KRIV UMORA PO 1. REDU

Po deset ur trajajočem posveto-vanju ga je porota spoznala krivim. — Umor je bil posledica prepira zastran prstana. — Truplo je hotel vreči v vodo.

Koncem prejšnjega tedna se je končala v New Yorku značilna obravnava proti Filipinecu Eulogiju Lozadu, ki je zadušil strežnico Bloosom Martin ter poskušal vreči njeno truplo v vodo.

Obravnavo je vodil sodnik Rosalsky. Po zaslišanju raznih prič so se porotniki neprenehoma posvetovali deset ur in petinideset minut.

Zatem so spoznali obtožence krivega umora po prvem redu.

Kot že poročano, je bil Filipinec kuhar, deklica pa bolniška strežnica pri nekem newyorškem zdravniku.

Zagovorniki so poskušali dokazati, da Filipinec ni bil naprej zasnoval umora, ampak je storil svoj čin v hipni blaznosti.

Lozado je bil zadušil bolniško strežnico dne 8. junija in sicer v kuhinji zdravnika, pri katerem sta bila oba uslužbena. Zatem je zavil truplo v dve debeli preprogi, najel avtomobil ter se peljal na Staten Island.

Soferju se je Filipinec s čudnim bremenom doždeval sumljiv. Obvestil je nekega mornarja, ki je poklical stražnika.

Stražnik je Filipinec aretirali v trenutku, ko je hotel vreči zavoj s svojo žrtvijo v morje.

Pri obravnavi je Filipinec pri-segel, da se je sprl z bolniško strežnico zastran prstana, katerega mu ni hotela vrniti. Ko je pre-stan nasilno zahteval, mu je za-čela pretiti z dolgim kuhinjskim nožem. To ga je pa tako razjezilo, da je planil na njo ter jo toliko časa davil, da je prenehala dihati.

Šele tedaj je pa spoznal, kaj je storil. Trupla se je skušal iznebiti zato, da bi izbrisal vsak sled za seboj.

Prihodnji teden bo sodišče dolo-čilo, kdaj bo moral umreti Fili-pinec na električnem stolu.

NOV LETALNI REKORD.

Včeraj so se vršile na Mitchell Field pri New Yorku velike zrako-plovne tekme. Rekord je dosegel mornariški poročnik Harold J. Brown, ki je prevozil y eni uri 274 milj.

STALIŠČE AMERIKE NAPRAM EVROPI

Značilna izjava ameriškega poslanika M. T. Herricka. — Razkritje spomenika na čast padlim Amerikancem in Francozom. — Usoda Amerike je približno ista kot je usoda drugih narodov. — Ali je napravila Amerika napako, ker se je vmešala v svetovno vojno?

Navarin, Francija, 4. novembra. — Danes so tukaj razkrili spomenik v spomin onim Amerikancem in Fran-cozom, ki so padli v Champagne tekom svetovne vojne.

Pri tej priliki je izmel jako značilen govor ameriški poslanik Myron T. Herrick. Med drugim je izvajal tudi naslednje: —

"Mi smo prijeli za plug ter smo pripravljeni razorati brazde. Naša usoda še ni odločena. Zdi se mi pa, da je naša usoda ista kot je usoda drugih narodov.

"Mi smo se vmešali v vojno vsled idealizma in vsled sočutja napram Franciji. Nekoliko pa tudi vsled interesov pravičnosti in vsled svojega trgovskega duha.

"Za sedanji evropski položaj se Amerika ravno tako interesira kot se je v letih 1914 do 1917. Naš dobrobit je odvisen od ureditve evropskih razmer.

"Če smo prepričani, da edinele mi lahko uredimo ravnotežje v Evropi, bi bilo napačno stati na strani in gledati. V tem slučaju bi ne imeli nobene opravičbe za svojo ude-ležitev leta 1917.

"Ali se zamorejo urediti evropske zadeve brez našega posredovanja? Logika dogodkov je močnejša kot je pa volja posameznika. Življenski interesi dežele imajo prednost pred osebnimi nazori, pred nazori državnikov in pred nazori posameznih državljanov.

"Zastran stvari, za katere smo se borili, zastran ciljev, katere smo si postavili, zastran naših mož, ki so padli, je naša usoda v gotovih ozirih ista kot je usoda ostalih narodov.

"To vprašanje je vzvišeno nad kričanjem in nad političnimi boji. Tega vprašanja se ne sme izrabljati v politične namene. Kdor to stori, oskrunja spomin mrtvecev, v kojih počast smo se danes tukaj sestali."

MATTHES PROTESTIRA PROTI ZAVEZNIKOM

Pritožuje se, ker so bili separati-sti izgnani iz Aachena. — Napad na stanovanja separatistov. — Angleži so mu vrnil protest ne-prečitani.

Mainz, Nemčija, 4. novembra. Joseph Matthes je v imenu provi-zorične vlade porenske republike poslal belgijskemu vrhovnemu ko-misarju protest, ker so Belgijci izgnali nemške separatiste iz vseh javnih poslopij, katere so zasedli prejšnji teden v Aachenu.

Matthes pravi, da so nasprotni-ki separatističnega gibanja izko-ristili to belgijsko stališče ter na-valili na stanovanja separatistov ter jih pregnali. Belgijška arma-da je zadala hud udarec belgijskemu separatističnemu gibanju.

Porenska republika je vsled tega iako oslabljena.

Koblentz, Nemčija, 4. oktobra. Matthes je poslal podoben protest tudi lordu Kilmarnocku, angleške-mu članu porenske komisije.

Pismo je dobil nazaj in sicer neodprto.

Bruselj, Belgija, 4. novembra. Belgijske oblasti v Porurju so ob-vestile zunanega ministra Jaspe-ra, da bodo v sredo ali v četrtek podpisale pogodbo s Stinessovo skupino glede zopetnega obrato-vanja v Ruhr-okraju.

Takoj zatem bo tudi Nemčija začela pošiljati premog v Fran-cijo.

VDOVA JE DOBILA VELIKO ODŠKODNINO.

Brooklynska porota je prisodi-la včeraj Mrs. Mary Holmes 27 tisoč dolarjev odškodnine Odškod-nino bo morala plačati Brooklyn Rapid Transit Co., pri kateri se je njen mož kot motorman smrtno ponesrečil.

DENARNA IZPLAČILA V JUGOSLAVIJI, ITALIJI IN ZASEDENEM OZEMLJU

Se potom naše banke izvršujejo senacljivo, hitro in po nizkih cenah:

Včeraj se bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:

Rasplošila na sadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Kranju, Celju, Mariboru, Dubrovniku, Splitu, Sarajevu ali drugod, kjer je pad sa hitre izplačilo najugodnejše.

1000 Din.	\$12.70
2000 Din.	\$25.20
5000 Din.	\$62.50

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot 500 dinarjev računamo posebej po 18 centov za poštnino in druge stroške.

Italija in zasedene ozemlje:

Rasplošila na sadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu, Opaziti in Zadra.

200 lir	\$10.10
300 lir	\$14.85
500 lir	\$24.25
1000 lir	\$47.50

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot 500 lir računamo posebej po 18 centov za poštnino in druge stroške.

Na pošiljke, ki presegajo znesek 500 tisoč dinarjev ali po evralcih 500 dolarjev, se izplačuje po možnosti še poseben popust.

Vrednost dinarjem in liram sedaj ni stalna, menja se večkrat in nepri-čakovano; is tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Računamo po ceni onega dne, ko vam dosepe poslani denar v roke.

Člode izplačili v ameriških dolarjih? glejte poseben oglas v tem listu.

Denar nam je poslali najbolje po Omastie Money Order ali pa New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street Tel.: Cortlandt 4687 New York, N. Y.

Glavno zastopništvo Jadranske Banke.

